

УДК 330.3

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/1-86-2>

Пашинська К. С.

кандидат економічних наук

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО У СФЕРІ ОСВІТИ І НАУКИ

У статті досліджено використання державно-приватного партнерства в освітній галузі, одній із найбільш значущих у соціальній сфері. Проаналізовано досвід використання проектів державно-приватного партнерства в зарубіжних країнах, таких як Великобританія, Північна Ірландія, Японія та Республіка Корея. Описано механізми співпраці держави та приватного партнера та показано позитивні боки на конкретних прикладах функціонуючих проектів державно-приватного партнерства у світі. Якісно відмінною рисою шаблону взаємодії держави, бізнесу та навчальних закладів є те, що він повинен урахувати вплив ДПП на суспільство через соціальну спрямованість освітніх послуг, а також виконання державних функцій та реалізацію державної освітньої політики. Пріоритетними напрямками ДПП є інноваційно орієнтовані інфраструктурні проекти та проекти у сферах науки, технологій і освіти.

Ключові слова: освітній сектор, соціальна інфраструктура, інвестиції, форми партнерської співпраці, концесії, державно-приватне партнерство (ДПП), сфера науки.

Постановка проблеми. Державно-приватне партнерство застосовується у більшості економік у різних секторах розвитку інфраструктури, таких як розвиток аеропортів, залізниць, доріг тощо. Але сьогодні це більше не обмежується тільки цими секторами, а й успішно імплементується у сфері, які протягом декількох десятиліть, якщо не століть, були сферами державної монополії. Освіта – одна з галузей, яка довгий час була обмежена виключно юрисдикцією держави.

У деяких видах ДПП уряд використовує податкові надходження для забезпечення капіталу для інвестицій, при цьому операції проводяться спільно з приватним сектором або за контрактом. В інших видах (зокрема, приватна фінансова ініціатива) капітальні інвестиції здійснюються приватним сектором на підставі договору з урядом про надання узгоджених послуг. Отже, ДПП може мати форму, коли в деяких випадках капітальні інвестиції здійснюються урядом, і приватний гравець ними керує, а в деяких інших випадках (насправді їх більшість) приватний інвестор інвестує та управляє підприємством винятково. Однак може бути низка інших варіацій щодо рівня участі уряду та приватного сектору в угоді про ДПП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для вивчення особливостей використання проектів державно-приватного партнерства в освітній сфері у статті досліджувалися роботи таких науковців і економістів, як А. Дракслер, Д. Еванс, проаналізовано звіти Світового банку та «Канадської міжнародної ради» [11, с. 145]. Так, у своїх працях науковці приходять до думки, що державно-приватне партнерство в освітній сфері полягає в інтегруючій взаємодії держави, бізнесу та навчальних закладів на різних етапах життєвого циклу освітніх послуг, що формує потенційні можливості поліпшення якості освітніх послуг, механізми та моделі підвищення ефективності надання послуг; реалізації соціально важливих проектів у сфері інфраструктури навчальних закладів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. За даними «Канадської ради» з питань державно-приватного партнерства, ДПП – це спільне підприємство між державним та приватним секторами, побудоване на досвіді кожного партнера, яке найкраще відповідає чітко визначеним державним потребам шляхом відповідного розподілу ресурсів, ризиків та винагород. ДПП став останнім часом популярним засобом реалізації проектів, особливо у сферах, де реалізація про-

екту була незадовільною. ДПП має такі переваги у наданні послуг:

- економія державних ресурсів за рахунок розподілу ресурсів приватним сектором для будівництва та фінансування проектів;

- приватний сектор несе ризики, пов'язані з безпекою, будівництвом, а в деяких випадках і з ефективністю;

- уряд і держава оплачують послуги, що надаються приватним сектором.

Але на разі невирішеним залишається питання, як правильно розподілити ризики між урядом та приватним сектором. Такий розподіл ризиків, ймовірно, підвищить ефективність надання послуг і, отже, призведе до спрямування додаткових ресурсів на забезпечення освіти. Отже, підвищення ролі приватного сектору в освіті може мати кілька потенційних переваг порівняно з традиційним державним наданням освіти. Чи насправді будуть реалізовані ці вигоди, значною мірою залежить від того, наскільки добре розроблене партнерство між державним та приватним секторами, від нормативно-правової бази країни та від спроможності уряду контролювати і виконувати свої контракти та партнерські відносини з приватним сектором. Якщо ДПП реалізовано правильно, це може підвищити ефективність і вибрати та розширити доступ до освітніх послуг, особливо для домогосподарств, які, як правило, погано обслуговуються традиційними методами доставки. ДПП також дає змогу урядам скористатися спеціальними навичками, пропонуваними певними приватними організаціями, та подолати операційні обмеження, такі як негнучкі шкали заробітної плати та правила роботи, які можуть панувати в державному секторі.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є аналіз використання моделі державно-приватного партнерства в освітній галузі, наведення прикладів функціонуючих проектів співпраці держави та бізнесу задля отримання досвіду успішного використання та імплементування в галузі освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу. Освітній сектор є одним із багатьох соціальних секторів, які отримали користь від ініціатив ДПП розвинених країн. Звичайною практикою в освітньому секторі в проектах ДПП є модель побудови – експлуатації – передачі (BOT). Ця модель передбачає приватний сектор через відкритий тендер, який виграє право будувати соціальну та освітню інф-

раструктуру із заздалегідь розробленими параметрами, а потім керувати цими проектами в обмін на плату чи збори уряду. Навіть у разі коли існує освітня інфраструктура, уряд може залучити приватне підприємство, як правило, за відкритим тендером, для управління державними активами. Перевага цього партнерства полягає у поєднанні ефективності приватного сектору та власності на активи, а також регуляторних органів державного сектору [4, с. 23].

Більше того, крім ВОР, ДПП в освіті застосовується також за допомогою моделі побудови та передачі (BT) та побудови передачі в оренду (BLT). Згідно з моделлю BT, інвестори зобов'язуються фінансувати та будувати інфраструктуру школи чи коледжу, а після завершення будівництва інвестор повинен передати школу або організацію до урядових органів влади. Інвестору виплачується за фіксованим графіком амортизація, зазначена у контрактному документі.

Модель ДПП широко застосовується в таких країнах, як Великобританія, Північна Ірландія, Японія та Республіка Корея, для розвитку соціальної інфраструктури, яка не приносить прямих доходів, таких як школи, державні установи, комунальні установи та будівлі лікарень [8, с. 92].

Стратегічне партнерство освітніх установ, дослідницьких організацій та підприємств виражається у довгострокових угодах та програмах співпраці у науково-дослідній та освітній сферах, а саме персонал, ресурси та фінансова підтримка спільної діяльності; цілеспрямоване навчання персоналу на підприємствах; проведення спільних наукових, дослідно-конструкторських робіт; створення спільних структур освітнього, наукового та інноваційного профілів.

Формами партнерської співпраці є розвиток технопарків, ресурсних центрів та центрів трансферу технологій, що передбачає державно-приватне партнерство у галузі наукових досліджень, проектних зусиль для створення інноваційних продуктів, модернізація технологічних процесів тощо [14, с. 13].

Існує думка, що ДПП полегшить фінансові обмеження, оскільки приватний сектор самостійно робить величезні інвестиції в рамках ДПП. У міру доповнення приватного та державного секторів загальна ресурсна база має збільшитися. Зі збільшенням ресурсної бази поліпшиться доступ до освіти та покращиться якість освіти. За відсутності ДПП за обмежених державних ресурсів система освіти може серйозно постраждати. За таких обставин ДПП розглядається як головний, хоча і не єдиний, варіант розвитку освіти.

Державні та приватні джерела мають доповнювати одне одного, збагачуючи загальну ресурсну базу освіти. Але цілком імовірно, що замість того, щоб взаємодоповнюватися, вони можуть замінювати одне одного, а загальна ресурсна база може скорочуватися (оскільки державні кошти можуть скорочуватися). Зрештою, уряд вдається до ДПП через брак ресурсів, а приватні гравці, що перебувають у рамках ДПП, спрямовані на максимізацію віддачі від інвестицій, які вони роблять [16, с. 65].

Згідно з широко поширеними моделями, уряд може проявляти ініціативу та запрошувати приватний сектор приєднатися до уряду для об'єднання зусиль в напрямі розвитку освіти за допомогою конкретного проекту; або приватний сектор може виступити з такою ініціативою та переконати чи змусити уряд прийняти новий

метод діяльності. У будь-якому разі державний та приватний сектори об'єднуються задля певного завдання. Як правило, різні моделі ДПП передбачають офіційний контракт між урядом та приватним сектором на здійснення певних, заздалегідь визначених, видів діяльності в галузі освіти, таких як створення нових установ або управління установами, або здійснення певної діяльності в освіті. Це все фінансується державою або за рахунок власних ресурсів.

Наприклад, державна система приватних шкіл в Індії може бути описана як модель ДПП. Ця модель передбачає створення школи/коледжу приватною некомерційною організацією – трастом чи добровільною організацією, а в деяких випадках суб'єктом господарювання, за власні кошти та управління школою тим самим органом протягом мінімальної кількості років, де вона стає придатною для отримання державної допомоги на періодичні витрати – по суті, на оплату праці персоналу. Ці установи підлягають державному регулюванню; вони повинні дотримуватися більшості державних норм та норм щодо прийому, зборів, стипендій, інших стимулів та субсидій, набору персоналу, структури заробітної плати тощо. Фактично вони вважаються такими, що не відрізняються від державних установ, але для управління установою здійснюється приватним сектором. Вивчаючи наслідки освітнього розвитку, також необхідно від самого початку підкреслити, що система освіти в Індії більш приватизована, ніж у багатьох інших передових країнах світу, і темпи зростання приватного сектору в освіті зростають із тривожною швидкістю [24, с. 87].

Наприклад, приватні некомерційні школи в Нідерландах, де уряд оплачує всі витрати на приватні школи, працюють за контрактом з урядом і фінансуються державою на кожного учня. Вони описуються як такі, що належать до моделей ДПП. ДПП широко застосовуються для будівництва/здачі навчальних закладів протягом останніх 15 років. Раннє покоління ДПП у Сполученому Королівстві та Європі було зосереджене на таких заходах, як поліпшення будівництва та обслуговування шкільної інфраструктури на початковому та середньому рівнях. Нещодавно ДПП поширилося на освіту для дітей раннього віку та технічну та професійну освіту та навчання (ТПО), оскільки можливість для ДПП у цих сферах уряди вважають цікавими та необхідними для здобуття освіти для всіх людей протягом усього життєвого циклу освіти.

Австралія.

1. «Проект нових шкіл» у Новому Південному Уельсі складається з двох основних компонентів. По-перше, приватний сектор фінансував, проектував та будував дев'ять нових державних шкіл у штаті. Ці нові школи були побудовані відповідно до стандартів, які відповідали або перевищували стандарти дизайну шкіл у Департаменті освіти та навчання (DET). По-друге, приватний сектор надає такі вторинні послуги, як прибирання, технічне обслуговування, ремонт, охорона, безпека, комунальні послуги та супутні послуги для будівель, меблів, фурнітури, обладнання та майданчиків цих шкіл до 31 грудня 2032 р. Приватний сектор отримуватиме щомісячні платежі, пов'язані з результатами діяльності. Після закінчення контрактного періоду будівлі будуть передані державному сектору. ДПП в освітньому секторі також використовувалися в університетах, включаючи Південний університет Квінсленд і Технологічний університет Свінберна.

2. Інший урядовий проєкт Нового Південного Уельсу включає консорціум Axiom Education, який розроблятиме, будуватиме та підтримуватиме Державний проєкт «Нові школи 2» на суму \$ 149 млн протягом 30-річного періоду концесії. Проєкт передбачає будівництво дев'яти шкіл по всьому регіональному та столичному Новому Південному Уельсу.

3. Також використовується проєкт нових державно-приватних партнерських шкіл у Південній Австралії. За цією програмою приватна компанія фінансуватиме, проєктуватиме та будуватиме шість державних шкіл. Приватний сектор також надаватиме послуги з прибирання, обслуговування, розміщення, ремонту, охорони та інших послуг.

4. Ще один шкільний проєкт у рамках ДПП був реалізований у Квінсленді. У проєкті беруть участь сім шкіл за моделлю ДПП. Приватний сектор відповідає за будівництво та обслуговування цих шкіл протягом 30-річного контракту. Освітні послуги надає уряд.

5. У штаті Вікторія уряд залучив приватний сектор до будівництва 11 шкіл за моделлю ДПП та розширив модель ДПП, включивши реконструкцію багатьох існуючих шкіл. Ці школи, якими керує організація за контрактом з урядом, також звільняються від державних норм, вони відкриті для всіх студентів.

Контрактні школи в деяких країнах **Латинської Америки** належать до іншої категорії. Вони є державними школами, але перебувають у приватному управлінні. Вони також фінансуються державою на одного учня, але приватне управління користується свободою управління школами, включаючи наймання (та звільнення) вчителів. У Латинській Америці також існують концесійні школи, які належать неурядовим організаціям, котрі також наймають, навчають та контролюють викладачів. Уряд платить школі зарплату та оплачує витрати на утримання, але витрати на землю, будівництво та утримання оплачуються громадою, фондами або приватним сектором. Так само, як і в Нідерландах, існують деякі приватні школи, якими керують приватні некомерційні органи, всі витрати яких несе уряд. У Канаді є кілька шкіл, побудованих урядом, які здаються в оренду приватному сектору на 10–20 років для управління установами. У Канаді існує ще одна категорія шкіл, яка фінансується, будується та утримується приватним сектором; вони беруться урядом в оренду на 20 років із можливістю придбання за заздалегідь визначеними цінами. У деяких австралійських школах за основну діяльність відповідає держава, тоді як за будівництво, обслуговування, прибирання, ремонт тощо відповідає приватний сектор, але фінансує уряд [7, с. 69].

Наприклад, як і 25 відсотків місць у приватних школах в Індії згідно із Законом про право на освіту, уряд **Філіппін** купує місця для учнів у приватних школах для бідних дітей. «Альтернативну» освіту, яку надають приватні провайдери в **Новій Зеландії**, повністю фінансує уряд. У **Великобританії** також є школи, які «фінансуються» приватними особами, державними чи приватними бізнес-організаціями, релігійними органами, які забезпечують 10 відсотків капітальних витрат. Ще за однією з моделей у Великобританії школи проєктуються, будуються та обслуговуються приватним сектором, але всі витрати оплачуються урядом за 30-річним контрактом з урядом, тоді як викладацька діяльність залишається в держав-

ному секторі. Схема «ваучерів» у **Чилі** – це одна з відомих моделей ДПП, згідно з якою сім'ї вибирають школу – державну чи приватну, а школа отримує державну оплату на основі субсидії на одного учня (помножена на кількість учнів, що відвідують, – середньомісячна відвідуваність). Школи не платять за навчання, вони також наймають учителів, які працюють на посаді або за контрактом, через конкурентну державну систему набору з мінімальними зарплатами. Схема відшкодування збору в деяких штатах Індії дещо схожа.

Проєктна компанія Kumppanuuskoulut Oy, сформована YIT та Meridium Investments II, підписала договір про надання послуг із містом Еспоо щодо впровадження п'яти шкіл та трьох дитячих садочків. Загальна вартість проєктів, реалізованих за моделлю ДПП, становить приблизно 300 млн євро за весь період служби, а частка YIT становить приблизно 235 млн євро. Контракт буде укладено у відставанні замовлення від YIT на другий квартал року.

YIT володіє 20% акцій Kumppanuuskoulut Oy, а Meridium Investments II – 80%. Kumppanuuskoulut Oy підписав угоду про будівництво та технічне обслуговування з YIT [9, с. 129].

Угода про надання послуг охоплює будівництво та 20-річне технічне обслуговування шкіл у Науріскаському, Куїтінмякі, Кіло та Похйойс-Тапіола, шкільних та молодіжних закладів у Перккаа, а також дитячих садочків у Перккаа, Нойккіонітті та Кіло. Проєкти включатимуть приміщення для майже 3 900 дітей, а загальна побудована загальна площа становить приблизно 45 тис м². Будівництво перших проєктів уже розпочато, а решта проєктів розпочнеться у розподіленому порядку. Проєкти плануються поступово завершувати до 2024 р. [12, с. 187].

Угода між Кумппануускулутом, постачальником послуг, та містом Еспоо є першим муніципальним проєктом, який реалізується за допомогою моделі державно-приватного партнерства у **Фінляндії**. Нові об'єкти повинні відкрити свої двері в період між 2022 і 2024 рр. Кумппануускулут відповідає за фінансування проєкту, планування, будівництво та обслуговування до 2042 р.

Проєкт забезпечить прихильність Еспоо оптимізації та модернізації шкільної мережі, а також включає будівлі, які будуть побудовані в зоні фокусування з постійним зростанням населення. Окрім спеціально розроблених для сприяння використанню сучасних педагогічних підходів та використання ІКТ, школи також дотримуватимуться високих стандартів енергоефективності, що принесе додаткову цінність проєкту стосовно цілей ЄС. Відповідно до стратегії ЄС-2020, шкільна стратегія переслідує чотири цілі високого рівня; сприяння рівності та інклюзії; сприяння якісним результатам навчання; сприяння навчанням впродовж життя; планувати освіту, яка відповідає особистим, соціальним, культурним та економічним потребам. ЄІВ пропонує довгострокове фінансування надійних та стійких інвестиційних проєктів, які сприяють досягненню цілей політики ЄС, роблячи цей проєкт чудовим [14, с. 23].

Безкоштовні школи Швеції. У 1992 р. Розпочався великий процес децентралізації в освітній системі Швеції. Ця радикальна реформа дала змогу учням вибрати будь-яку державну школу з усього свого муніципалітету, але, що найголовніше, також дала змогу приватним «безкоштовним школам» отримувати державне фінансування. Статус вільної школи давав змогу приватним шко-

лам зараховувати учнів, навчання яких фінансуватиме муніципалітет, в якому вони проживають. Як і домовленості про ДПП в інших частинах світу, ця ініціатива також базувалася на передумові, що ці положення посилять конкуренцію та вибір. До 2013 р. у Швеції було 790 безкоштовних шкіл, що зробило освітню систему однією з найбільш децентралізованих у Західній Європі. Із часом у механізм ДПП були внесені зміни, такі як скасування здатності шкіл самостійно встановлювати свої навчальні програми та зобов'язання їх дотримуватися національної програми, а також скасування їхню здатність стягувати плату. Ранні дані, що вивчають вплив цієї програми на результати навчання, вказують на позитивні ефекти, а загальний висновок виявляє користь від результатів навчання для студентів за цією програмою. САФ – банк розвитку Латинської Америки – фінансуватиме перший проєкт державного приватного партнерства в освітньому секторі **Уругваю**. Пропозиція стане можливою завдяки позиції агентства у розмірі 5,25 млн доларів США та його важливій ролі каталізатора в борговому фонді «Фондо І», керованому його дочірньою компанією САФ AM Administradora de Activos Uruguay S.A., яка завершує фінансування 54,4 млн доларів США [13, с. 76].

Перший етап Освітнього проєкту передбачає будівництво 59 шкіл для дітей віком від 0 до 6 років у 15 з 19 департаментів Уругваю в районах, де виявлено найбільший дефіцит охоплення. Зокрема, він закликає побудувати 44 дитячі садки, які орієнтовані на дітей у віці від трьох до шести років, та 15 центрів догляду за дітьми та сім'єю (САІФ), що забезпечують догляд за немовлятами до трьох років із бідних сімей.

Проєкт спрямований на подолання дефіциту доступу до послуг догляду за дітьми. Хоча дошкільний навчальний заклад починається з чотирьох років, досі існує розрив у догляді від 0 до 3 років. Чистий коефіцієнт охоплення дітей трирічного віку до 2017 р. становить 72,5% відповідно до звіту «Освітні досягнення та рівень охоплення населення (2017)», підготовленому Міністерством освіти і культури (МОК), і розрив доступу у цьому віці в основному зосереджений у домогосподарствах із нижчими доходами [9, с. 123].

Це перша з чотирьох ініціатив, запланованих урядом Уругваю щодо проєктування, будівництва, експлуатації та фінансування освітньої інфраструктури. Загалом чотири проєкти охоплюють 165 нових дошкільних закладів, початкові, середні та технічні та технологічні школи та 40 центрів догляду за дітьми. Інвестиції у всі чотири ДПП у галузі освіти становлять 327 млн доларів США.

Нині САФ оцінює другий проєкт ППП (Освіта II), який допоможе розширити пропозицію технічної та технологічної освіти та навчальні години в початковій освіті через проєктування, будівництво та 22-річну програму технічного обслуговування 23 денних шкіл, дев'яти технологічних центрів і десяти спортивних центрів.

Дії САФ в Уругваї є частиною трьох пріоритетних стратегічних напрямів, в яких країна стикається з основними проблемами. До них належать:

1. Скорочення розриву в пропозиціях та підвищення якості догляду за дітьми.

2. Забезпечення загального доступу до середньої школи та її закінчення, де в даний час спостерігається високий рівень відсіву.

3. Посилення зв'язку між освітою та працею.

САФ працює за цим напрямом, фінансуючи інфраструктуру за допомогою ДПП і співпрацю

та технічну допомогу для поліпшення якості та актуальності освітніх пропозицій, а також для отримання знань, намагаючись масштабувати коротко- та середньострокові ініціативи, які зараз перебувають на ранніх стадіях.

Кілька країн розпочали проєкти з метою зменшення розриву у кваліфікації за допомогою ДПП та мали різні підходи до цього. Деякі, такі як **Ірландія**, сприяють співпраці між державним та приватним секторами, щоб зменшити розрив у кваліфікації, тоді як великі розвинуті економіки, такі як США, залежать від спеціальних проєктів між приватним сектором та науковими колами. Однак, незважаючи на їхні відмінності, успіх цих двох моделей залежить від точних прогнозів кваліфікації, надійних даних та прозорості (Всесвітній економічний форум (WEF), 2012) [14, с. 212].

Наприклад, у **Саудівській Аравії** компанія Tamer Group, яка займається споживчими товарами та охороною здоров'я, співпрацює з Міністерством праці для навчання громадян Саудівської Аравії логістиці та операціям. Після тримісячної програми «Тамер» наймає 20% найкращих і сертифікує наступні 30% для роботи в інших компаніях. Програма фінансується спільно Міністерством праці та управління (WEF, 2012).

В українській системі освіти переважає державний сектор, а ДПП є дефіцитним. За винятком деяких відносно поодиноких випадків розрив зв'язку між університетами та приватним бізнесом є наслідком обмеженої участі приватних фірм в освітній системі України. Приватні компанії дуже мало беруть участь у розробленні навчальних програм. Вони не беруть участі в університетських дослідницьких проєктах і не отримують консультацій щодо освітніх аспектів навчальних програм, що проводяться в університетах. Вони рідко мають можливість впливати на політиків своїми знаннями про галузь. Для них існує значний потенціал, щоб вони стали більш привабливими, прагнучи повністю відповідати різноманітним потребам ринку праці [11, с. 231].

Навички, яких вимагають роботодавці, також еволюціонували з часом, тоді як навчальні програми все ще мають міцний спадок із радянських часів. Навчальні програми та програми мають сильну теоретичну спрямованість, але застарілі. Вони контролюються Міністерством освіти, яке приймає рішення про програми, та комісією, яка уповноважена писати підручники.

З організаційного погляду координація між урядовими органами не завжди є ефективною. (Наприклад, у країнах ОЕСР сільськогосподарські факультети потрапляють під нагляд Міністерства освіти, в Україні ними керують як Міністерство освіти, так і Міністерство аграрної політики. Також існує ще один автономний науково-дослідний центр – Національна академія сільськогосподарських наук, яка бере свій початок із радянських часів і переважно фінансується державою.)

Аграрні університети також управляють державними сільськогосподарськими об'єктами. Вони використовуються як для практичного навчання, так і для дослідницьких проєктів, що фінансуються Міністерством аграрної політики. Наприклад, Національна академія сільськогосподарських наук управляє близько 400 тис га землі. Однак не існує аудиту та прозорості в тому, як центр використовує кошти, призначені для управління такими властивостями.

Проєкт державно-приватного партнерства, розроблений у співпраці з компанією Geberit, має

на меті поліпшити професійне навчання в галузі санітарних технологій в Україні, що забезпечить більше можливостей працевлаштування для молодих сантехніків. Для досягнення цього буде розроблено нову модель, яка базується більше на практичному навчанні та потребах ринку, і буде апробована в пілотних школах перед тим, як буде розповсюджена по країні за підтримки Міністерства освіти.

Якість системи професійного навчання в Україні не відповідає міжнародним стандартам. Як результат, швидкозростаючий приватний сектор стикається з дефіцитом кваліфікованої робочої сили у кількох сферах, тоді як він повинен конкурувати на європейському ринку та відповідати європейським стандартам [17, с. 251].

Низка компаній озвучувала скарги на брак кваліфікованого персоналу. Щоб заповнити цей недолік, деякі з них організують власні програми навчання нових співробітників. Прикладом цього є швейцарська компанія Geberit, європейський лідер у галузі санітарних технологій, яка діє в Україні вже багато років. Geberit зрозумів, що власної програми навчання недостатньо й що необхідно поліпшити якість професійного навчання в галузі санітарних технологій у більш широкому та довгостроковому плані. Дійсно, в Україні професійне навчання у цьому секторі застаріло, оскільки протягом 20 років не зазнавало змін чи адаптації. Нові європейські норми та стандарти невідомі сантехнікам в Україні, їх не навчають, хоча в останні роки сантехнічний сектор зазнав значних змін і відбулася повна трансформація з погляду використовуваних технологій. Українська НУО ГУРТ, яка відповідає за реалізацію проєкту, також надає проєкту досвід у галузі професійного навчання. Однією із цілей проєкту є розроблення нової трирічної навчальної програми для сантехніків, яка повинна бути засвідчена Міністерством освіти. Потім нова навчальна програма буде запроваджена у шести пілотних професійно-технічних школах по всій країні, у тому числі на Сході.

Milkiland N.V. – виробник молочної продукції, що працює в Україні, де має десять заводів. У ньому працює близько 1 700 осіб та 3 500 технічних працівників.

Фірма співпрацює з навчальними закладами по всій країні, включаючи університети, технікуми та коледжі, для розроблення схем стажування на своїх заводах. У програмах Milkiland брали участь такі установи:

- Сумський національний аграрний університет;
- Київський національний університет харчових технологій;
- Київський національний університет біологічних ресурсів;
- Чернігівський державний університет;
- Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ»);
- Львівський національний університет;
- Луганський національний аграрний університет.

У 2011 р. понад 200 студентів проводили схеми стажування на заводах компанії в різних районах країни. Наприклад, 81 студент працював на заводі у Львові, західному регіоні зі значним виробництвом молока.

Окрім того, фірма організовує деякі заходи для поліпшення іміджу компанії та молочної галузі шляхом орієнтування на дітей та підлітків.

Іноземні гравці, що базуються в Україні, такі як Danone, інвестують у вдосконалення кваліфі-

кації робочої сили за допомогою низки ініціатив. Міжнародні донори також співпрацюють із великими міжнародними гравцями у цій галузі. Менші місцеві фірми часто не мають засобів для надання цих послуг, але вони можуть розраховувати на навчання фермерів, яке проводить місцева молочна кооперація. Danone також підтримує цей процес, будуючи освітні молочні ферми, де місцеві дрібні фермери можуть відвідувати технічні семінари.

Danone – це дуже велика французька харчова компанія, що працює на 184 заводах у понад 120 країнах. Вона є світовим лідером у виробництві свіжих молочних товарів. Операції в Україні розпочалися в 1998 р., а подальші інвестиції були здійснені в 2010 р. після злиття з російською молочною компанією Unimilk. За допомогою еко-системного фонду Danone прагне до соціального розвитку та співпрацює із сільськими громадами та місцевими молочними кооперативами з метою поліпшення фінансових умов та підвищення кваліфікації працівників.

Програма Індустріального університету створена для забезпечення навчання та моніторингу робітників, доповнюючи освіту, яку вони отримали в університеті. Він складається з низки всебічних навчальних курсів із питань безпеки, якості та виробництва, за якими працівники можуть дистанційно проходити навчання з персонального комп'ютера. Курси розроблено відповідно до потреб фірми. Щорічно компанія оцінює теоретичні та практичні навички співробітників та пропонує план розвитку навичок з урахуванням індивідуальних потреб.

Ще однією цікавою ініціативою, спрямованою на фермерів, є будівництво освітніх молочних ферм у сільській місцевості. «Данон» бере участь не лише у будівництві ферми, забезпеченні обладнанням та технікою, а й у проведенні практичних семінарів та навчальних занять.

Відносинам із приватними гравцями можуть сприяти такі ініціативи, як ярмарки кар'єри, де місцеві роботодавці можуть представляти свої компанії та пропонувати можливості працевлаштування. Під час цих заходів роботодавці можуть рекламувати свою діяльність та пояснювати свої потреби у наборі як студентам, так і викладачам. Пряма взаємодія між студентами та фірмами полегшує пошук стажування, як і взаємодія між викладачами та бізнесом, що також може призвести до науково-дослідного партнерства.

Висновки і пропозиції. Сфери, які підпадають під ДПП, можуть включати майже всі аспекти освіти, такі як розроблення політики, формулювання планів, оцінка та реалізація, управління, фінансування, функціонування установ, а також деякі академічні аспекти, програми спеціальної освіти, такі як навчальні курси, послуги з підготовки вчителів, вступні іспити, допоміжні служби, гуртожитки, охорона здоров'я, транспорт, обслуговування, безпека тощо, хоча формулювання політики, як правило, розглядається як виняткова прерогатива держави. Різні форми ДПП включають у себе також і державні установи з приватним фінансуванням, приватні установи з державним фінансуванням, державні установи, що перебувають у приватному управлінні, уряд, який створює установи та передає їх у приватні структури, а також приватний сектор, який створює установи, та уряд, який бере на себе управління та фінансування. Сьогодні основною метою пропонування ДПП є залучення приватних коштів та економія державних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. Ст. 5.
2. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
3. Andrabi T., Das J., Khwaja A.I. *The Rise of Private Schooling in Pakistan: Catering to the Urban Elite or Educating the Rural Poor* (Claremont : Pomona College), 2012.
4. Andrabi T., Das J., Khwaja A.I., Vishwanath T., Zajonc T. *Pakistan: Learning and Educational Achievements in Punjab Schools (LEAPS): Insights to Inform the Education Policy Debate* (Islamabad : World Bank). 2007. URL: <http://go.worldbank.org/YUFOT05SA0> (дата звернення: 29.08.2020).
5. Bano M. *Public-Private Partnerships as an Anchor for Educational Reforms : lessons from Pakistan*, Background paper for the EFA GMR 2009: *Overcoming Inequality : Why Governance Matters* (Paris : UNESCO), 2009.
6. Blagescu Monica, John Young. *Partnerships and Accountability: Current Thinking and Approaches among Agencies Supporting Civil Society Organisations*. London : Overseas Development Institute, 2005.
7. Bok, Derek. *Universities in the Market Place: The Commercialization of Higher Education*. Princeton University Press, 2004.
8. Colclough C. (ed.) *Poverty and Educational Outcomes: A Reassessment* (Oxon : Routledge), 2013.
9. Cubes, Antonio Garcia. *Mexico: Its Trade, Industries and Resources*. (quoted in Fuller, Bruce et al. 1986. *When Does Education Boost Economic Growth? School Expansion and School Quality in Mexico, Sociology of Education*. 1989. № 59 (3) (July). P. 167–81.
10. Draxler A. *New Partnerships for Education: Building from Experience* (Geneva: UNESCO and World Economic Forum). 2008. URL: http://www.unesco.org/iiep/PDF/pubs/Partnerships_EFA.pdf (accessed 15 November 2020).
11. Draxler A. *International PPPs in Education: New Potential or Privatizing Public Goods* in S. Robertson, K. Mundy, A. Verger and F. Menashy (eds.) *Public Private Partnerships in Education: New Actors and Modes of Governance in a Globalizing World* (Cheltenham: Edward Elgar). 2013.
12. Draxler Alexandra. *International PPPs in Education: New Potential or Privatizing Public Good*. In *Public Private Partnerships in Education* (S.L. Robertson et., eds.), Cheltenham : Edward Elgar, 2012. Pp. 43–62.
13. Evans G.R., Packham D.E. *Ethical Issues at the University-Industry Interface: A Way Forward? Science and Engineering*. 2003. *Ethics* 9 (1) (January). P. 3–16.
14. Gerrard Jessica. *Public Education in Neoliberal Times: Memory and Desire*, *Journal of Education Policy*. 2005. № 30 (6). P. 855–68.
15. Ginsburg Mark. *Public Private Partnerships, Neoliberal Globalisation and Democratization*. In *Public Private Partnerships in Education* (S.L. Robertson et., eds.), Cheltenham : Edward Elgar, 2012. Pp. 63–78.
16. Gopalan Pritha. *PPP Paradox*. New Delhi : Sage. 2013.
17. Kumar Krishna. *Partners in Education, Economic and Political Weekly*. 2008. № 43(3).
18. ICTE (All India Council for Technical Education). 1994. *Report of the High-Power Committee for Mobilisation of Additional Resources for Technical Education* (Swaminadhan Committee Report). All-India Council for Technical Education, New Delhi.
19. *Knowledge, Power and Dissent: Critical Perspectives on Higher Education and Research in Knowledge Society* (ed.: Guy Neave), Paris : UNESCO, 2006. Pp. 235–54.
20. Muralidharan Kartik. *Public-Private Partnerships for Universal Quality Education*, Seminar. 2006. № 565 (September). P. 15. URL: http://www.india-seminar.com/2006/565/565_karthik_muralidharan.htm.
21. *Planning Commission. Draft Consultation Paper on Public-Private Partnership (PPP) in Higher & Technical Education*. New Delhi : Planning Commission. 2008.
22. Robertson S.L., Antoni Verger. *Governing Education through Public Private Partnerships*. In *Public Private Partnerships in Education* (S.L. Robertson et., eds.), Cheltenham : Edward Elgar, 2012. Pp. 21–42.
23. Robertson Susan L., Karen Mundy, Antoni Verger, Francine Menashy, eds. *Public Private Partnerships in Education*. Cheltenham: Edward Elgar. 2012.
24. Takser, Mary and David Packham. *Changing Cultures: Government Interventions in Higher Education 1987-93*, *British Journal of Educational Studies*. 1994. № 42(2). P. 150–162.
25. Tilak Jandhyala BG. *Public-Private Partnership in Education*, *The Hindu*, 2010 (May 25). URL: www.thehindu.com/2010/05/25/stories/2010052551031200.htm.
26. Tomasveski Katarina. *The State of the Right to Education Worldwide Free or Fee: 2006 Global Report*. Copenhagen. 2006.
27. Venkatraman A., James Warner Björkman. *Public-Private Partnerships in the Provision of Health Care Services to the Poor. Indo-Dutch Programme for Alternatives in Development, Research Report*. Delhi: Faculty of Management Studies, University of Delhi. 2004.
28. World Bank. *The Role and Impact of Public-Private Partnerships in Education*. Washington DC. 2009.

References:

1. About coverage: Law of Ukraine dated 05.09.2017 No. 2145-VIII. *Vidomosty Verkhovna for the sake of Ukraine*. 2017. No. 38–39. Art. five.
2. About sovereign-private partnership: Law of Ukraine dated 01.07.2010 No. 2404-VI. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
3. Andrabi T., J. Das, A.I. Khwaja (2002) *The Rise of Private Schooling in Pakistan: Catering to the Urban Elite or Educating the Rural Poor* (Claremont: Pomona College).
4. Andrabi T., J. Das, A.I. Khwaja, T. Vishwanath, T. Zajonc (2007) *Pakistan: Learning and Educational Achievements in Punjab Schools (LEAPS): Insights to Inform the Education Policy Debate* (Islamabad: World Bank), Available at: <http://go.worldbank.org/YUFOT05SA0> (accessed 29 July 2020).
5. Bano M. (2008) *Public-Private Partnerships as an Anchor for Educational Reforms: lessons from Pakistan*, Background paper for the EFA GMR 2009: *Overcoming Inequality: Why Governance Matters* (Paris: UNESCO).
6. Blagescu Monica, John Young (2005) *Partnerships and Accountability: Current Thinking and Approaches among Agencies Supporting Civil Society Organisations*. London: Overseas Development Institute.
7. Bok Derek (2004) *Universities in the Market Place: The Commercialization of Higher Education*. Princeton University Press.
8. Colclough C. (ed.) (2013) *Poverty and Educational Outcomes: A Reassessment* (Oxon: Routledge).
9. Cubes Antonio Garcia (1893) *Mexico: Its Trade, Industries and Resources*. (quoted in Fuller, Bruce et al. 1986. *When Does Education Boost Economic Growth? School Expansion and School Quality in Mexico, Sociology of Education*, no. 59 (3) (July), pp. 167–181.
10. Draxler A. (2008) *New Partnerships for Education: Building from Experience* (Geneva: UNESCO and World Economic Forum). Available at: http://www.unesco.org/iiep/PDF/pubs/Partnerships_EFA.pdf (accessed 15 November 2020).
11. Draxler A. (2013) *International PPPs in Education: New Potential or Privatizing Public Goods* in S. Robertson, K. Mundy, A. Verger and F. Menashy (eds.) *Public Private Partnerships in Education: New Actors and Modes of Governance in a Globalizing World* (Cheltenham: Edward Elgar).
12. Draxler Alexandra (2012) *International PPPs in Education: New Potential or Privatizing Public Good*. In *Public Private Partnerships in Education* (S.L. Robertson et., eds.), Cheltenham: Edward Elgar, pp. 43-62

13. Evans G.R., Packham D.E. (2003) Ethical Issues at the University-Industry Interface: A Way Forward? *Science and Engineering Ethics*, no. 9 (1) (January), pp. 3–16.
14. Gerrard Jessica (2015) Public Education in Neoliberal Times: Memory and Desire. *Journal of Education Policy*, no. 30 (6), pp. 855–68.
15. Ginsburg Mark (2012) Public Private Partnerships, Neoliberal Globalisation and Democratization. In *Public Private Partnerships in Education* (S.L. Robertson et., eds.), Cheltenham: Edward Elgar, pp. 63–78.
16. Gopalan Pritha (2013) PPP Paradox. New Delhi: Sage.
17. Kumar Krishna (2008) Partners in Education, Economic and Political Weekly. No. 43 (3).
18. ICTE (All India Council for Technical Education). 1994. Report of the High-Power Committee for Mobilisation of Additional Resources for Technical Education (Swaminadhan Committee Report). All-India Council for Technical Education, New Delhi.
19. Knowledge, Power and Dissent: Critical Perspectives on Higher Education and Research in Knowledge Society (ed.: Guy Neave), Paris: UNESCO, 2006, pp. 235–54.
20. Muralidharan Kartik (2006) Public-Private Partnerships for Universal Quality Education, Seminar. No. 565 (September), p. 15. Available from: http://www.india-seminar.com/2006/565/565_karthik_muralidharan.htm.
21. Planning Commission (2008) Draft Consultation Paper on Public-Private Partnership (PPP) in Higher & Technical Education. New Delhi: Planning Commission.
22. Robertson S.L., Antoni Verger (2012) Governing Education through Public Private Partnerships. In *Public Private Partnerships in Education* (S.L. Robertson et., eds.), Cheltenham: Edward Elgar, pp. 21–42.
23. Robertson Susan L., Karen Mundy, Antoni Verger, Francine Menashy, eds. (2012) *Public Private Partnerships in Education*. Cheltenham: Edward Elgar.
24. Takser Mary, David Packham (1994) Changing Cultures: Government Interventions in Higher Education 1987-93. *British Journal of Educational Studies*, no. 42(2), pp. 150–162.
25. Tilak Jandhyala BG (2010) Public-Private Partnership in Education, *The Hindu*, (May 25). Available online at: www.thehindu.com/2010/05/25/stories/2010052551031200.htm
26. Tomasveski Katarina (2006) The State of the Right to Education Worldwide Free or Fee: 2006 Global Report. Copenhagen.
27. Venkatraman A., James Warner Björkman (2004) Public-Private Partnerships in the Provision of Health Care Services to the Poor. Indo-Dutch Programme for Alternatives in Development, Research Report. Delhi: Faculty of Management Studies, University of Delhi.
28. World Bank (2009) *The Role and Impact of Public-Private Partnerships in Education*. Washington DC.

Пашинская К. С.

ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ

Резюме

В статье исследовано использование государственно-частного партнерства в сфере образования, одной из самых значимых в социальной сфере. Проанализирован опыт использования проектов государственно-частного партнерства в зарубежных странах, таких как Великобритания, Северная Ирландия, Япония и Республика Корея. Описаны механизмы сотрудничества государства и частного партнера, и показаны положительные стороны на конкретных примерах функционирующих проектов государственно-частного партнерства в мире. Качественно отличительной чертой шаблона взаимодействия государства, бизнеса и учебных заведений является то, что оно должно учитывать влияние ГЧП на общество через социальную направленность образовательных услуг, а также выполнение функций и реализацию государственной образовательной политики. Приоритетными направлениями ГЧП является инновационно ориентированные инфраструктурные проекты и проекты в сферах науки, технологий и образования.

Ключевые слова: образовательный сектор, социальная инфраструктура, инвестиции, формы партнерского сотрудничества, концессии, государственно-частное партнерство (ГЧП), сфера науки.

Pashynska Kseniia

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE FIELD OF EDUCATION AND SCIENCE

Summary

The article examines the use of public-private partnership in education, one of the most important in the social sphere. The experience of using public-private partnership projects in foreign countries, such as Great Britain, Northern Ireland, Japan and the Republic of Korea, is analyzed. The mechanisms of cooperation between the state and the private partner are described, and the positive sides are shown on concrete examples of functioning public-private partnership projects in the world. A qualitatively distinctive feature of the pattern of interaction between the state, business and educational institutions is that it should take into account the impact of PPP on society through the social orientation of educational services, as well as the implementation of public functions and implementation of state educational policy. PPP's priority areas are innovation-oriented infrastructure projects and projects in the fields of science, technology and education. Strategic partnership of educational institutions, research organizations and enterprises is expressed in long-term agreements and programs of cooperation in research and education; namely staff, resources and financial support for joint activities; purposeful training of personnel at enterprises; conducting joint research, research and development work; creation of joint structures of educational, scientific and innovative profiles. Forms of partnership cooperation are the development of technology parks, resource centers and technology transfer centers, which provides for public-private partnership in the field of research, project efforts to create innovative products, modernization of technological processes and more. It is believed that PPPs will ease financial constraints, as the private sector itself makes huge investments within PPPs. As the private and public sectors complement, the overall resource base should increase. As the resource base increases, access to education will improve and the quality of education will improve. In the absence of PPPs with limited public resources, the education system can be severely affected. In such circumstances, PPP is seen as the main, though not the only option for the development of education.

Keywords: educational sector, social infrastructure, investments, forms of partnership cooperation, concessions, public-private partnership (PPP), science.